

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Ф.А. Трішин

“ _____ ” _____ 2017 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ**

Галузь знань 18 «Виробництво та технології»

Спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Ступінь бакалавр

Факультет Прикладної екології, енергетики та нафтогазових технологій

Кафедра Екології та природоохоронних технологій

Робоча

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 10 Природничі науки, 18 «Виробництво та технології»	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 101 Екологія, 183 «Технології захисту навколишнього середовища»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр	
Загальна кількість годин 90		1-й	1-й
Тижневих годин для Денної форми навчання аудиторних – 4 самостійної роботи студента 2	Ступінь бакалавр	Лекції	
		18 год.	4
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		54 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
		Курсовий проект (робота)	
		год.	год.
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30%; для заочної форми навчання – 15%.

2. Заплановані результати навчання

Метою навчальної дисципліни «Екологічні проблеми сучасності» є формування у студентів умінь та навиків аналізу і визначення ефективності впровадження технологій охорони навколишнього середовища.

Завданням навчальної дисципліни «Екологічні проблеми сучасності» є формувати у студентів знання основних понять та термінів, наукових основ та законів, як наукової сучасної дисципліни, а також розкрити її зв'язок з іншими дисциплінами гуманітарного, економічного, фундаментального напрямків. Формувати у студентів екологічну культуру з урахуванням Закону України про охорону навколишнього природного середовища та інших природоохоронних законів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- закони сучасної екології, як наукової дисципліни та її основного призначення, а також основних напрямків і завдань сучасних економічних досліджень загальної екології;
- сучасний стан навколишнього середовища в світі, в Україні, основні принципи розвитку глобальної екологічної кризи, шляхи її зменшення та ліквідації;
- структуру, природні зв'язки та екологічне значення складових природного середовища;
- загальні властивості, склад функціонування, біосферні зв'язки та еволюцію біосфери, сталість біосфери та антропогенний фактор;
- основні екологічні поняття, закономірності та закони екології;
- природні ресурси та загальне уявлення про екологічне природокористування;
- практичні аспекти екології: основні джерела забруднення, характеристики на види забруднення довкілля, охорону повітряного та водного середовищ, літосфери, тваринного та рослинного світу;
- випуск екологічно не шкідливих продуктів харчування, харчову промисловість та охорону довкілля;
- загальні відомості про соціальні, правові та економічні основи організації охорони навколишнього природного середовища України;

вміти:

- користуватися підручниками та учбовими посібниками з екології, довідниками, нормативно-правовими документами та санітарно-гігієнічними нормами і правилами в галузі охорони природно-навколишнього середовища та якості сировини і продуктів;
- розрахувати ступінь забруднення приземного повітря та водойм різного призначення по відношенню до діючих екологічних нормативів;
- виконувати нескладні розрахункові роботи по визначенню гранично-допустимих викидів у повітря та скидів у водоймища різних забруднювачів довкілля в умовах конкретних харчових підприємств;

3. Зміст навчального матеріалу дисципліни

Змістовий модуль 1. Екологічні проблеми та захист навколишнього середовища

Тема 1. Предмет, історія, структура та методи екології. Предмет, об'єкт і завдання екології, історія розвитку екології як науки, структура сучасної екології, методи дослідження, основні поняття, будова біосфери, екосистеми.

Тема 2. Закони екології. Екологічні фактори. Суспільні та природні закони екології, уявлення про екологічні фактори, екологічні піраміди. Закон збереження і перетворення енергії. Закон толерантності. Закон розвитку та існування біосистем за рахунок оточення.

Тема 3. Екологічна криза. Забруднення. Хронологія найзначніших екологічних криз. Основні типи джерел забруднення. Шляхи усунення екологічних криз.

Тема 4. Екологічні проблеми та захист атмосфери. Властивості та склад атмосфери. Глобальні екологічні проблеми атмосфери. Парниковий ефект. Руйнування озонового шару. Кислотні дощі. Викиди в атмосферу. Знеліснення. Смоги – наслідки забруднення атмосфери. Методи та заходи покращення екологічної ситуації.

Тема 5. Екологічні проблеми та захист гідросфери. Роль води на Землі. Як виникла вода на планеті. Основні частини гідросфери. Безкінечна мандрівка води у природі. Значення гідросфери. Забруднення гідросфери. Антропогенний вплив на ґрунтові води. Проблеми забруднення вод Світового океану та відродження малих річок. Наслідки забруднення гідросфери. Заходи покращення якості води. Очистка стічних вод.

Тема 6. Екологічні проблеми та захист літосфери. Зміна рельєфу земної поверхні. Зміна форми континентів, їх розмірів, розташування. Локальні, регіональні та глобальні екологічні катастрофи. Зміна клімату і складу атмосфери. Землетруси. Виснаження і вичерпання ґрунтів. Зсуви, селі, осипання, просідання і карстово-суфозійні явища. Деградація ґрунтів (засолення, ерозія). Підтоплення й заболочення територій.

Тема 7. Глобальні виклики людству. Виснаження природних ресурсів і деградація компонентів природи, перевищення рівня антропогенного навантаження на природу над можливостями екологічної ємності планети. Нерівномірний доступ населення окремих держав до ресурсів планети. Невідповідність чисельності населення можливостям забезпечення його окремими видами ресурсів.

Тема 8. Екологічні проблеми природних ресурсів та енергетики. Природа та її ресурси. Класифікація природних ресурсів. Мінеральні природні ресурси, їх види. Характеристика паливно-енергетичних та рудних ресурсів. Водні ресурси та їх характеристика. Природні ресурси світового океану. Лісові, кліматичні та рекреаційні ресурси. Види та проблеми традиційних джерел енергії. Альтернативні джерела енергії та їх перспективи.

Тема 9. Засади та принципи раціонального природокористування. Проблеми організації природокористування. Основні напрями природокористування. Основні завдання раціонального природокористування. Принципи раціонального природокористування. Шляхи розв'язання проблем раціонального природокористування.

4. Структура навчальної дисципліни(тематичний план)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основні напрями сучасного ґрунтознавства.												
Тема 1. Предмет, історія, структура та методи екології	12	2	2	-	-	8	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Закони екології.	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Екологічна криза	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Екологічні проблеми та захист атмосфери	9	2	2	-	-	5	10	2	2	-	-	6
Тема 5. Екологічні проблеми та захист гідросфери	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Екологічні проблеми та захист літосфери	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 7. Глобальні виклики людству	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 8 Екологічні проблеми природних ресурсів та енергетики	9	2	2	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 9. Засади та принципи раціонального природокористування	8	2	2	-	-	4	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	-	-	22	-					-
Усього годин за навчальний рік	90	18	18	-	-	54	90	4	2	-		84

**5. Теми семінарських, практичних, лабораторних занять
Практичні роботи**

№	Тема	Години
1	Тема 1. Глобальні екологічні проблеми атмосфери.	2
2	Тема 2. Значення гідросфери. Наслідки забруднення.	2
3	Тема 3. Виснаження і вичерпання ґрунтів. Землетруси.	2
4	Тема 4. Альтернативні джерела енергії та їх перспективи.	2
5	Тема 5. Шляхи розв'язання проблем раціонального природокористування.	2
6	Тема 6. Економічні збитки від техногенного забруднення біосфери.	2
7	Тема 7. Методи очищення промислових стічних вод.	2
8	Тема 8. Утилізація твердих відходів.	2
9	Тема 9. Методи очищення газо-пилових викидів	2
	Усього годин	18

6. Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Види навчальної діяльності	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Опрацювання лекційного матеріалу	16	4
2	Підготовка до практичних занять	10	4
3	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	18	64
4	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань	10	12
Разом з дисципліни		54	84

7. Індивідуальні завдання

1. Які гази входять до складу атмосфери?
2. Як змінювався склад атмосферного повітря протягом часу?
3. На які шари розподілена атмосфера?
4. Що призводить до погіршення екологічного стану атмосфери?
5. Що спричиняє глобальні екологічні проблеми атмосфери?
6. Надайте визначення терміну «парниковий ефект».
7. В чому полягає механізм дії парникового ефекту?
8. Які країни спричиняють найбільші викиди вуглекислого газу?
9. Якій характер має динаміка накопичення вуглекислого газу у атмосфері?
10. Які промені пропускає та затримує озоновий шар?
11. За рахунок чого руйнується озоновий шар?
12. Оксиди яких елементів приймають участь у руйнуванні озонового шару?
13. Що обумовлює виникнення кислотних опадів?

14. Що спричиняє найбільші викиди оксиду Нітрогену?
15. Які підприємства спричиняють найбільші викиди діоксиду Сульфуру?
16. Як класифікують джерела забруднення атмосфери?
17. Наведіть відомі джерела забруднення атмосфери.

8. Методи контролю

за способом організації			
індивідуальний	груповий	фронтальний	диференційований
за способом надходження інформації			
усний	письмовий	експериментальний	програмований

Види контролю: попередній; поточний; тематичний; заключний.

9. Схема нарахування балів студентів

Оцінні бали рейтингового контролю знань студентів

Вид роботи, що підлягає контролю	Оцінні бали		Форма навчання					
	min д/з	max д/з	денна			заочна		
			Кільк. робіт, одиниць	Сумарні бали		Кільк. робіт, одиниць	Сумарні бали	
		min		max			min	max
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1.								
Робота на лекціях	0	0	9	0	0	4	-	-
Робота на практичних / семінарських заняттях	2	3	9	18	27	2	4	20
Опрацювання тем, не винесених на лекції	2	3	5	10	15	5	5	30
Підготовка до лабораторних / практичних занять	0	0	0	0	0	-	-	-
Виконання індивідуальних завдань	2	3	6	12	18	1	1	10
Проміжна сума	-	-	-	40	60		10	60
Модульний контроль у поточному семестрі	20	40	-	20	40	-	20	30
Контроль результатів дистанційного модулю	2	10		2	10	-	7	20
Рейтинг за творчі здобутки студентів	0	10		0	10	-	0	10
Оцінка за змістовий модуль 1	-	-	-	60	100	-	37	100

10. Методичне забезпечення навчальної дисципліни

1. Електронний та паперовий варіанти конспектів лекцій (на кафедрі та на сайті).
2. Електронний та паперовий варіанти методичних вказівок до лабораторних занять (на кафедрі та на сайті).
3. Електронний та паперовий варіанти методичних вказівок до практичних занять (на кафедрі та на сайті).
4. Електронний та паперовий варіанти методичних вказівок для виконання самостійної роботи (на кафедрі та на сайті).
5. Текстовий та електронний варіанти тестового опитування для вхідного контролю студентів

з дисципліни (на кафедрі).

6. Електронний та паперовий варіанти питань для підсумкового опитування студентів з дисципліни (на кафедрі).

11. Рекомендована література

Базова

1. 1. ДСТУ ISO 14001:2006. Системи екологічного менеджменту. Вимоги і настанови щодо застосування. — чинний з 15.05.2006 р.
2. Екологічний менеджмент: Навч. посібник / В.Ф. Семенов, О.Л. Михайлюк, Т.П. Галушкіна, Г. В. Крусір та ін. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 407 с.
3. Екологічний аудит: Навч. Посібник / В.Я. Шевчук, И. М. Саталкін та ін. — К.: Символ, 1997. — 221 с.
4. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. Екологічний аудит підручник. — К.: Вища шк., 2000. — 344 с.
5. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. Екологічне підприємництво: навч. посібник. — К.: Мета, 2001. — 191 с.

Додаткова

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 26.06.1991 N 1268-ХН // www.zakon.rada.gov.ua.
2. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2708-ХН// www.zakon.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про відходи» від 05.03.98 № 187/98-ВР// www.zakon.rada.gov.ua.
4. Закон України «Про екологічний аудит» від 24.06.2004 № 1862-IV// www.rada.gov.ua.
5. Закон України «Про екологічну експертизу» від 09.02.1998* № 45/95-ВР// www.zakon.rada.gov.ua.
6. Водний кодекс України від 06.06.95 № 213/95-ВР // www.zakon.rada.gov.ua.
7. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // www.zakon.rada.gov.ua.
8. Кодекс України «Про надра» від 27.07.1994 № 132/94-ВІ // www.zakon.rada.gov.ua.
9. Лісовий кодекс України від 21.01.94 № 3852-ХН // www.zakon.rada.gov.ua.
10. ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник. — чинний з 27.07.2001 р.
11. Анікеева О.Ю. Система екологічного менеджменту на підприємстві та використання стандартів ISO при її впровадженні // Формування ринкових відносин в Україні. — 2006, № 2. - С. 76. 216
12. Аніщенко В.О. Еколого-економічний аналіз у системі управління природокористуванням на підприємстві // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 6. — С. 39 — 45.
13. Баб'як О.С. Екологічне право України: Навч. посібник. К.: Атіка, 2000. - 151 с.
14. Балацький О., Лук'янихін В., Лук'янихіна О. Екологічний менеджмент - проблеми і перспективи становлення та розвитку // Економіка України. - 2000. - № 5.- С. 67-73.
15. Бедрій Я.І., Джигирей В.С., Кидисюк А.І. та ін. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища: Навч.посіб. — Львів, 1999. — 238 с.
16. Белмане И., Далхаммар К. Системы экологического менеджмента: от теории к практике. Руководство по внедрению СЭМ в соответствии с требованиями Международного Стандарта ИСО 14001. — МИИЭЭ. Лундский Университет, 2000. — 197 с.
17. Білов ТВ., Бицкевич В.І. Технології промислового менеджменту. — М.:Металургія, 2000. — 288 с.
18. Білявський Т.О., Фурдуй Л.С., Костіков І.Ю. Основи екології Підручник. — К.: Либідь, 2004. — 408 с.
19. Впровадження системи менеджменту навколишнього середовища в університеті/ М.Ф. Дмитриченко, М.М. Дмитрієв, М.И. Матейчик та ін. / Вісник НТУ. — К.: НТУ, 2009. - С. 135-138.
20. Галушкіна Т. Екологічний менеджмент в Україні //Економіка України. 1999. - № 6. - С. 78-83.
21. Горідько Н.М., Боціон А.П. До оцінювання ефективності Проекту екологічного управління // Вісник Національного транспортного університету. — К.: НТУ, 2009. — Випуск 18. — С 234.
22. Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: Навч. посібник. — Х.: Фоліо, 2002. — 124 с.
23. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посібник — К.: Т-во «Знання», 2000. — 203 с.

24. Екологічне управління: Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. К.: Либідь, 2004.- С.432 с.
25. Загороднюк І.О. Взаємозв'язок екологічної й економічної безпеки та її вплив на економічне зростання України // Екологія довкілля та безпека життєдіяльності. — 2005. — № 6. — С. 9.
26. Злобін Ю.А. Основи екології: Підручник. — К.: Лібра, 1998. - 248 с.
27. Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: Монографія / За ред. С.М. Ілляшенка. — Суми: ВТД «Університет, книга», 2002. — 250 с.
28. Кібіч І.В. Менеджмент організації природоохоронної діяльності: Навч. посібник. — Чернівці: Рута, 2002. — 104 с.
29. Клименко Л.П. Техноекологія: Посібник. — О.: Фон і Екопрінт, 2000. — 542 с.
30. Кобецька Н.Р. Екологічне право України: Навч. посібник. — 2-ге вид., перероб і доп. — К.: Юрінком Інтер, 2008- 352 с.
31. Кобзиста О.П., Боціон А.П., Горідько Н.М. системи екологічного менеджменту для вищого навчального закладу / Зб. тез доповідей Дев'ятої щорічної Всеукраїнської наукової конференції. — Суми: Вид-во СумДУ, 2009. — Частина I - С. 113-114.
32. Кожушко Л.Ф., Скрипчук І.М. Екологічний менеджмент: підручник. — К.: Академія, 2007. — 432 с.
33. Кучерявий В.П. Екологія: Підручник. — Львів: Світ, 2000.- 499 с.
34. Малишко М.І. Екологічний менеджмент на Україні // Вісн.АН України. - 1992. - № 1. - С. 96-97.
35. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. — Суми: Університетська книга, 2003. — 348 с.
36. Мусієнко М.М. Екологія: тлумачний словник. — К.: 2004. - 376 с.
37. Пригара І. О. Екологічна сертифікація як один із напрямків екологічного маркетингу // Екологія довкілля та безпека життєдіяльності. — 2006. — № 3. — С.11.
38. Рябець КА. Екологічне право України. Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2009. 436 с.
39. Сівак В.К., Солодкий В.Д., Робулець С.В. Природоохоронні інспектування: Посібник. — Чернівці: Зелена Буковина, - 264 с.
40. Скрипчук П. Екологічна сертифікація як інструмент виробництва та споживання екологічно чистої продукції // Економічні проблеми природокористування. — 2006. — Вип. 5. — С. 29-30.
41. Шмандій В.М., Солошич І. О. Управління природоохороною діяльністю: Навч. посібник. — К.: Центр навч. літератури, 2004. - 296 с.
42. Шматко В.Г., Нікітін Ю.В. Екологія і організація природоохоронної діяльності: Навч. посібник. — К.: КНТ, 2006. — 304 с.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.novaecologia.org> – екологічний освітній портал. На порталі – енциклопедії, словники та довідники, БД, задачники, тести, лабораторні практикуми, наочні посібники, хрестоматії та тексти лекцій.
2. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG1404.html – головний правовий портал України
3. http://www.eco.com.ua/about_site – сайт промислової екології та захисту навколишнього середовища
4. http://geoknigi.com/book_view.php?id=685 – освітній портал пізнавальний світ про ґрунти.
5. <http://www.botanichka.ru/blog/2015/08/14/vidyi-pochv> – пізнавальний сайт про ґрунти
6. http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/gruntoznavstvo/runti_ukrajini/34-1-0-488 – сайт про ґрунти України

Адреси бібліотек:

1. Одеська наукова бібліотека національного університету. Одеса, вул. Преображенська, 24.
2. Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького. Одеса, вул. Пастера, 13.
3. Велика Одеська бібліотека. <http://virtlib.odessa.net/>
4. Бібліотека ім. М. Грушевського. <http://www.biblio.od.ua/>

Адреси та телефони книжкових магазинів:

1. „Два слони”. Одеса, вул. Пастера, 62, тел. 23-62-18.
2. „Будинок книги”. Одеса, вул. Дерибасівська, 27, тел. 22-74-50, 22-34-73.
3. „Книги”. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 2, тел. 34-27-03.

4. Книжковий супермаркет. Одеса, вул. Дерibasівська, 14, тел. 35-84-04, 35-84-05.
5. Книжкова база. Одеса, вул. Артилерійська, 11, тел. 728-98-30.

Адреси Інтернет – клубів:

1. „Ворон”. Одеса, пр. Шевченка, 10/1.
2. “Diver”. Одеса, пр. Шевченка, 1, ДК Політех.
3. „Сателіт”. Одеса, пров. Матросова, 6. Тел: 222-876
Веб-сайт: <http://www.satellite-plus.com/cafe/>
4. „Гараж”. Одеса, вул. Канатна, 110.
5. "Mad". Інтернет-клуб, вул. Ольгіївська, 37а.
6. "Субмарина". Інтернет-кафе, вул. Преображенська, 49/51. Веб-сайт:
<http://www.submarine.od.ua/>
7. "К". Інтернет-клуб, вул. Софіївська, 26.
8. "Фараон". Інтернет-клуб, вул. 10 Апреля, 7.
9. "Клан". Інтернет-клуб, вул. Дегтярна, 22.
10. "Компьютерный клуб". Інтернет-клуб, пл. Соборна, 14.
11. "Кактус". Інтернет-клуб, вул. Янचितського, 7.
12. "Мэверик". Інтернет-клуб, вул. Піонерська, 5в.
13. "Планета Інтернет". Інтернет-клуб, вул. Рішельєвська, 58.
14. "Сан-нет". Інтернет-клуб, вул. Тіраспольська, 11.
15. "SE". Інтернет-клуб, вул. Прохорівська, 14.
16. "3D". Інтернет-клуб, вул. Академіка Корольова, 94.
17. "Аватар". Інтернет-клуб, вул. Валентини Терешкової, 8а.
18. "Дунай". Інтернет-клуб, вул. Польська, 8.
19. "Інтернет-клуб", вул. Жуковського, 22.
20. "Net-centre". Інтернет-клуб, вул. Єкатериненська, 75.
21. ООО "Лада". Інтернет-клуб, вул. С. Ядова, 4а, тел: 34-25-69.
22. "Пирамида". Інтернет-клуб, вул. Новосельського, 21.
23. "64". Інтернет-клуб, вул. Пушкінська, 64.
24. "Stinger". Інтернет-клуб, вул. Торгова, 29.
26. " Mouse Club ". Інтернет-клуб, пер. Чайковського, 16. Тел: 715-02-19.
Веб-сайт: <http://www.cybermouseclub.com>
27. "MoUsE 2". Інтернет-клуб, гер. Сталінграда, 30 (Біля КВІНу).
28. "New Century". Інтернет-клуб, вул. Буніна, 33 (на розі Олександрівського проспекту).
30. " @net" Інтернет-клуб, вул. Базарна, 67 (вхід з вул. Преображенської).
31. "Soldier of Fortune". Інтернет-клуб, вул. Княжеська, 40 (район Нового р-ку).
32. "Neo Club". Інтернет-клуб, вул. Рішельєвська (Леніна), 58. Тел: 21-78-60
Веб-сайт: <http://www.neo-club.net>
33. «HaCk oFf». Інтернет-клуб, вул. Жуковського, 37а.
34. "Денвер". Інтернет-клуб, пр-т Миру/Жуковського, 33.
35. «Еретик». Адреса: вул. Льва Толстого, 11. Тел: 26-97-58.
Веб-сайт: <http://www.heretic.odessa.ua>
36. «Арена». Адреса: проспект Ак. Глушка, 8. Тел: 44-00-57.
Веб-сайт: <http://www.arena.odessa.ua>
37. «Логин». Адреса: Ак. Філатова, 40. Тел: 735-59-55.
Веб-сайт: <http://www.farlep.net/~login>